

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) : การพัฒนาหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสาร

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบหลักสูตร ความหมายการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ประเภทของการฝึกอบรม เทคนิคการฝึกอบรม ประโยชน์ของการฝึกอบรม พบว่าหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนสอนสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่มีการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทั้ง 4 ขั้นตอนนี้นำมาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี และการฝึกอบรมมีความสำคัญ ที่ช่วยพัฒนาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แกไขทัศนคติความรู้หรือความชำนาญงานให้ดีขึ้น โดยการฝึกอบรมได้ผสมผสานแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดของนักการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง สามารถนำเอาหลักธรรม พิธีกรรมและประเพณีไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้และสามารถเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำทางศาสนพิธีได้

1.2 ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทของแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับมัคทายกน้อย วิธีวัดความรู้เกี่ยวกับมัคทายกน้อย พบว่า แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับมัคทายกน้อย ที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อยเป็นแบบคำถามเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เพื่อให้เหมาะสมกับระดับช่วงชั้นของนักเรียนและระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 ผลการศึกษา เจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย ความหมายของเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม องค์ประกอบของเจตคติ ประเภทของแบบวัดเจตคติ พบว่า เจตคติมีส่วนช่วยใน

การเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมทำให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อยมีเจตคติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ผลการศึกษา พฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อย ประกอบด้วย ความหมายของพฤติกรรม ประเภทของพฤติกรรม วิธีวัดพฤติกรรมมัคทายกน้อย พบว่า การแสดงพฤติกรรมของผู้เข้าฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเนื่องจากมีการฝึกปฏิบัติมากเน้นทฤษฎีน้อย

1.5 ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ พฤติกรรม และเจตคติ ดังเช่นงานวิจัยของ พระมหาสมชาย ฝึะผาบ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องศาสนพิธีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังฝึกอบรมนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสิริชัย เสรีไตรรัตน์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศีลธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังฝึกอบรมผู้เข้าฝึกอบรมมีคุณธรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถเพิ่มความรู้ ทักษะ เจตคติ ต่อผู้เข้าฝึกอบรมได้จริง เป็นการเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพให้แก่องค์กรและหน่วยงานที่นำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็น ผู้อำนวยการกลุ่มโรงเรียนอำเภอหนองแขง จำนวน 12 โรงเรียนในเขตอำเภอหนองแขง เจ้าคณะตำบล จำนวน 1 รูป เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 1 รูป มัคทายก จำนวน 12 คน วัฒนธรรมอำเภอ 1 คน ซึ่งการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนี้ได้สัมภาษณ์ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี จำนวน 8

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหา ในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ จำนวน 2 ข้อ เสนอผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนหนองแขง จำนวน 12 ท่าน เจ้าคณะตำบล จำนวน 1 รูป เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 1 รูป มัคทายก จำนวน 12 คน วัฒนธรรมอำเภอ จำนวน 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%) นำเสนอดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	25	92.60
หญิง	2	7.40
2. อายุ		
30-40 ปี	1	3.70
41-50 ปี	3	11.11
51-60 ปี	17	62.97
61-70 ปี	6	22.22
3. ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	12	44.45
เจ้าคณะตำบล	1	3.70
เจ้าคณะอำเภอ	1	3.70
มัคทายก	12	44.45
วัฒนธรรมอำเภอ	1	3.70
4. ระดับการศึกษา		
ป. 4	13	48.15
ป. 6	1	3.70
ม. 3	-	-
ม. 6	-	-
ปริญญาตรี	9	33.34
ปริญญาโท	4	14.81
ปริญญาเอก	-	-
5. ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	2	7.40
5-10 ปี	4	14.80
11-15 ปี	1	3.70
16-20 ปี	2	7.40
21 ปี ขึ้นไป	18	66.70
6. ประสบการณ์ฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม		
ไม่เคย	14	51.90
เคย	13	48.10

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 92.60 อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 62.97 ด้านตำแหน่งการงานพบว่าเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน และมัคทายก ร้อยละ

44.45 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่ จบ ป. 4 ร้อยละ 48.15 ด้านประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 66.70 ด้านประสบการณ์ฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมส่วนใหญ่ ไม่เคยอบรม ร้อยละ 51.90

2. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายก สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและความสำคัญ พบว่า ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะมีการฝึกอบรมในช่วงชั้นที่ 2 และปัญหาส่วนใหญ่ที่พบส่วนมากเด็กนักเรียนไม่เข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากบางโรงเรียนขาดครูถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การสอนวิชาที่เกี่ยวกับหลักธรรมส่วนมากก็สอนตามหนังสือที่ทางหน่วยงานการศึกษาส่วนกลางกำหนดไม่มีการประยุกต์และเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาหลักธรรมด้านอื่นเลย แต่บางโรงเรียนมีพระสอนศีลธรรมมาช่วยสอนก็ทำให้เด็กเข้าใจหลักธรรมและหลักการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองก(ไทยกล้าประชานุกุล) ที่กล่าวว่า "ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่สอนยากเนื่องจากผู้สอนส่วนมากเป็นครูฆราวาสในการสอนบางเรื่องจึงหยุดที่การสอนตามหนังสือไม่มีการเชื่อมโยงหลักธรรมไปยังหลักธรรมคำสอนหมวดอื่น ๆ (อารมภ์ บัวสุวรรณ, 2552, มกราคม 15) ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านใหม่ ว่า " ปัญหาส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการทางพระพุทธศาสนานั้นครูขาดความรู้ในการถ่ายทอดเนื่องจากครูเองก็อาศัยตำราเรียนในการทำความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะ แต่ถ้ามีครูพระมาสอนเด็กจะสนุกสนานและเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งเด็กยังได้มีโอกาสสัมผัสกับพระคุณเจ้าเรียนรู้หลักปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ (สมชาย ศาสตรา, 2552, มกราคม 25)"

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ อยากให้กำหนดหลักการว่าหลักสูตรนี้ต้องการให้เด็กทำอะไรเข้าสู่หลักสูตรนี้แล้วเขาทำอะไรเป็นบาง กำหนดจุดมุ่งหมายที่ตายตัวว่าเด็กต้องเป็นอย่างไรเมื่อเรียนจบหลักสูตร โดยภาพรวมผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กำหนดจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย ควรกำหนดจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อให้เด็กตระหนักถึงการเป็นผู้นำทางศาสนา 2) เพื่อให้เด็กเข้าใจหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับการเป็นมัคทายก 3) เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีทางบุญแต่ละท้องถิ่น 4) เพื่อให้เด็กนำหลักธรรมจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของมัคทายกวัดหนองกบว่า " หลักสูตรนี้ควรกำหนดจุดมุ่งหมายว่าถ้าเด็กจบแล้วสามารถเกิดพฤติกรรมด้านใดบ้างเช่น เด็กตระหนักและเห็นคุณค่าในการเป็นผู้ทางศาสนามีจิตคิดจะสืบทอดหลักการแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีกรรมแต่ละอย่างด้วยความเต็มใจ สามารถถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในชุมชนได้ (สมคิด สร้อยฟ้า, 2552, กุมภาพันธ์ 1)"

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาในการนำมาฝึกอบรม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า เนื้อหาควรประกอบด้วย 1) บทบาทหน้าที่การเป็นมัคทายก 2) หลักการเกี่ยวกับการจัดเตรียมสถานที่ต้อนรับพระสงฆ์ 3) หลักศาสนาพิธีเบื้องต้น เช่น การจัดโต๊ะหมู่ การอาราธนาศีล

การอาราธนาธรรม มารยาทเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์และคนรอบข้าง 4) หลักธรรมคำสอน ในทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมเกี่ยวกับการเป็นมัคนายก สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองสองห้องว่า “ ในเนื้อหาของหลักสูตรควรกำหนดการฝึกปฏิบัติจริง เช่นการจัดโต๊ะหมู่ การอาราธนาศีล การอาราธนาธรรม การสมาทานศีล ต้องสอนให้เด็กฝึกปฏิบัติจริงเข้าสู่สถานการณ์ที่เป็นจริงไม่ควรสอนเฉพาะห้องเรียนเพราะเด็กไม่เข้าใจมองสถานการณ์ไม่ออก อีกทั้งควรเพิ่มมารยาทในการปฏิบัติตนต่อบุคคลรอบข้างเช่นพระสงฆ์ ครู พ่อแม่ ให้เด็กปฏิบัติให้เหมาะสมและถูกต้อง (ประพันธ์ วงษ์สุวรรณ, 2552, มกราคม 23)”

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่า เนื้อหาสำหรับหลักสูตรนี้ควรประกอบด้วย การฝึกสวดมนต์ การฝึกกล่าวคำอาราธนาศีล ระเบียบปฏิบัติตนในวันพระ การจัดโต๊ะหมู่ ระเบียบการต้อนรับพระสงฆ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเป็นมัคนายก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าคณะอำเภอหนองแซงที่กล่าวว่า “ เนื้อหาที่จะนำมาฝึกอบรมควรให้เหมาะสมกับวัยเด็กเช่น การจัดโต๊ะหมู่ การถวายทานในวันพระ การฝึกการสวดมนต์ (พระครูวิจิตรธรรมวิทย์, 2552, กุมภาพันธ์ 9) และยังคงสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าคณะตำบลหนองควายโชที่กล่าวว่า “ เนื้อหาในการจัดอบรมเด็กช่วงชั้นที่ 2 ควรเป็นเนื้อหาที่สนุกสนานฝึกปฏิบัติจริง เช่น การจัดโต๊ะหมู่ในแต่ละแบบ การฝึกการถวายทานในวันพระ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ผู้จัดควรสร้างสถานการณ์จริงเลยเพื่อให้เด็กได้รู้ทราบบรรยากาศแต่ละอย่างเป็นการทำให้เด็กเข้าใจง่ายเพราะเนื้อหาบางครั้งก็ยากแก่การอธิบายด้วยคำพูดแต่ถ่ายทอดการทำให้ดู (พระครูสุวรรณธรรมวัตร, 2552, กุมภาพันธ์ 9)”

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเทคนิค วิธีการอบรมและกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่า ควรประกอบด้วย การบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกปฏิบัติจริง ชักถามโต้ตอบระหว่างผู้เข้าฝึกอบรมและวิทยากร ยกตัวอย่างเปรียบเทียบ แบ่งกลุ่มการทำงานเป็นทีม การนำเสนอผลงานและอภิปรายสรุปงาน ที่สำคัญวิทยากรต้องมีเทคนิคที่ดึงดูดให้ผู้เข้าฝึกอบรมอยากร่วมทำกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นถึงชั่วโมงสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองกระดุกที่กล่าวว่า “ ด้านเทคนิค วิธีการอบรมนั้นสำคัญที่วิทยากรเป็นอันดับแรกวิทยากรต้องมีเทคนิคที่หลากหลาย จากนั้นมุ่งไปยังผู้เข้าฝึกอบรมว่าในเนื้อหาที่นำเสนอควรมีเทคนิคอะไรบ้างใส่เข้าไปทำให้ผู้เข้าอบรมสนุกสนาน เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การนำเสนองาน การทำงานเป็นทีม การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง (สมภพ ปากกะพอก, 2552, กุมภาพันธ์ 3)

6. ผลการวิเคราะห์ด้านสื่อการฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่า การฝึกอบรมถ้าต้องการให้ประสบผลสำเร็จควรใช้สื่อที่ทันสมัยถูกกาลเทศะในสถานการณ์เหมาะสมกับวัย ระยะเวลาในการนำเสนอ เช่น เป็นสื่อจริง ๆ ตามโทรทัศน์ เมื่อนำเสนอแล้วควรมีการบรรยายที่มาของสื่อ จุดมุ่งหมายของสื่อ เพื่อดึงให้เข้ากับเนื้อหาในการฝึกอบรม รวมถึงอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับสื่อเช่นคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ควรเตรียมความพร้อมให้เรียบร้อยก่อนนำเสนอ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองสีดาว่า “ การใช้สื่อในการ

ฝึกอบรมควรใช้สื่อจริง ๆ ไปเลย แต่ก็ควรคำนึงถึงวัยของผู้เข้าฝึกอบรม ต้องใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัย ความทันสมัยของสื่อต้องดึงดูดผ่อนคลายไม่เครียดเกินไป รวมถึงอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับสื่อเช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ ต้องเตรียมพร้อมก่อนใช้งานจริงเสมอ (สุพันธ์ สวัสดิผล, 2552, กุมภาพันธ์ 4) และยังสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลโรงเรียนหนองแขงศิลาจารย์ ที่กล่าวว่า “สื่อที่นำมาอบรมควรเป็นสื่อที่ทันสมัยหลากหลายไม่ซ้ำซากเพราะจะทำให้เด็กเบื่อ สื่อควรเป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เข้าฝึกอบรมดูแล้วผ่อนคลาย ไม่กดดันเด็ก (ปิยรัตน์ วงศ์ภาพสินธุ์, 2552, กุมภาพันธ์ 4)”

7. ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาในการฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ให้สัมภาษณ์ว่า ระยะเวลาฝึกอบรมควรไม่เกิน 3 หรือ 4 วัน นอกจากอบรมเสร็จแล้วควรมีการติดตามผลด้วยว่าสิ่งที่เด็กได้รับในขณะที่ฝึกอบรมเด็กนำไปประยุกต์ใช้ได้มากน้อยแค่ไหน หรือเมื่ออบรมเสร็จแล้วควรให้แต่ละโรงเรียนนำหลักสูตรนี้ไปใช้ไปบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นจะเหมาะสมอย่างยิ่ง สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาดินที่กล่าวว่า “ระยะเวลาการฝึกอบรมควรคำนึงถึงหลายด้านเช่น ตัวผู้เข้าฝึกอบรม สถานที่ ความสะดวกของผู้เข้าอบรม แต่สำหรับหลักสูตรนี้ระยะเวลาควรอยู่ในระหว่าง 3-5 วัน เมื่ออบรมเสร็จแล้วควรมีการติดตามและประเมินผล จึงจะถือว่าเป็นหลักสูตรที่ดี (สุรินทร์ โดบารมีกุล, 2552, มกราคม 17)”

8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ให้สัมภาษณ์ว่า การวัดผลประเมินผลสำหรับหลักสูตรฝึกอบรมมีค่านายกน้อยนั้นควรมี การทดสอบเด็กก่อนเข้าฝึกอบรมด้วยข้อสอบวัดความสามารถ แบบสังเกตพฤติกรรมในขณะที่เข้าร่วมฝึกอบรม และแบบติดตามความก้าวหน้าของหลักสูตร แบบวัดคุณธรรมการเป็นมีค่านายก ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไก่อ้อ (พันธวิทย์ยาการ) ให้สัมภาษณ์ว่า “การวัดผลประเมินผลนั้นควรประเมินตามสภาพจริงที่เด็กปฏิบัติได้ แต่ในการเข้าร่วมหลักสูตรนี้ควรมีมาตรฐานวัดความรู้เด็กก่อนเข้าร่วมก่อน เช่น ให้เด็กทดสอบก่อนเข้าโครงการ ในระหว่างฝึกอบรมก็มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก และหลังจากเสร็จสิ้นหลักสูตรก็ทดสอบซ้ำ นอกจากนี้ควรมีการติดตามประเมินผลหลังเสร็จสิ้นหลักสูตรแล้ว 1 เดือนเพื่อติดตามดูความสำเร็จของหลักสูตรที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น (ชัชฌพงษ์ กอบแก้ว, 2552, กุมภาพันธ์ 11)”

3. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ผลการวิเคราะห์ด้านปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดกิจกรรมฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวถึง งบประมาณในการจัด สถานที่ ตัววิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ไม่สามารถนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาที่นำมาใช้ในการฝึกอบรมไม่ช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง ไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ถ้าเป็นหลักสูตรระยะสั้นเนื่องจากเด็กเจอสภาพแวดล้อมเดิมเด็กก็จะจำพฤติกรรมรอบข้างมาใช้ ฉะนั้นการเข้าร่วมหลักสูตรจึงไม่ได้ผล แต่ถ้าเป็นหลักสูตรต่อเนื่องจะได้ผลดีกว่านี้ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองทางบุญที่กล่าวว่า “ปัญหาหลักในการพัฒนา

หลักสูตรนั้นมีอยู่ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ตัวคนและตัวสถานที่ กล่าวคือ สถานที่ไม่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร และบุคคลคือวิทยากรและผู้เข้าฝึกอบรมไม่มีความรู้สึกรักอยากถ่ายทอดและรับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง วิทยากรขาดความรู้ในเรื่องที่บรรยายไม่มีเทคนิคชักนำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนุกสนานไม่เป็นกันเอง ส่วนผู้เข้าอบรมบางครั้งก็ถูกบังคับให้เข้าฝึกอบรมทั้ง ๆ ที่เคยเข้าร่วมมาแล้วก็เข้าร่วมอีกไม่มีความแปลกใหม่ในการนำเสนอทำให้ผู้เข้าอบรมเบื่อและไม่ให้ความร่วมมือ (ภูมิสินทิ ไทยกล้า, 2552, กุมภาพันธ์ 13)

2. ผลการวิเคราะห์ด้านแนวทางแก้ไขการพัฒนาหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมฝึกอบรม พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้แนวทางแก้ไขไว้ว่า 1) วิทยากรต้องมีความชำนาญในเรื่องที่อบรมมีหลากหลายเทคนิค มีความเป็นกันเองไม่ทำตัวให้น่าเบื่อพูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย เน้นการฝึกปฏิบัติจริง 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องไม่ถูกบังคับให้เข้าร่วมหลักสูตรควรเป็นการสมัครในของแต่ละคน 3) เมื่ออบรมเสร็จแล้วควรมีการติดตามประเมินผลหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด 4) สถานที่ที่ใช้ฝึกอบรมควรมีความพร้อมและเหมาะสมกับหลักสูตรที่จัด สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอู่ตะเภาที่กล่าวว่า “แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดกิจกรรมฝึกอบรมต้องคำนึงถึงบุคคลและสถานที่ ถ้าบุคคลพร้อมทุกด้านทั้งทางวิทยากรและผู้เข้าฝึกอบรม และสถานที่ที่ใช้จัดหลักสูตรควรมีความพร้อมทุกอย่าง (สมาภรณ์ ยี่สุนรัมย์, 2552, กุมภาพันธ์ 13)”

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักเรียน ที่เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี จำนวน 36 คน นำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย จำนวน 36 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ และค่าร้อยละ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	16	44.40
หญิง	20	55.60
2. อายุ		
10 ปี	23	63.90
11 ปี	2	5.55

ตาราง 3 (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
12 ปี	11	30.55
3. อาชีพผู้ปกครอง		
รับจ้างทั่วไป	17	47.22
ค้าขาย	8	22.22
เกษตรกร	7	19.45
รับราชการ	4	11.11
อื่น ๆ นอกจากรับ	-	-
4. ปัจจุบันนักเรียนพักหรืออาศัยอยู่กับใคร		
บิดา/มารดา	29	80.60
ญาติ	7	19.40
ไม่ใช่ญาติ	-	-
อื่น ๆ นอกจากรับ	-	-
5. นักเรียนเคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่		
เคย	19	52.80
ไม่เคย	17	47.20
6. ถ้ามีการจัดโครงการฝึกอบรมมัคคานายกนักเรียนต้องการอบรมเรื่องใด		
ความเป็นมาของมัคคานายก	10	27.78
บทบาทหน้าที่ของมัคคานายก	7	19.44
พิธีกรรมสำหรับมัคคานายก	11	30.56
คุณธรรมสำหรับมัคคานายก	8	22.22
7. ถ้าจัดฝึกอบรมนักเรียนต้องการเข้าร่วมกิจกรรม		
1 วัน	4	11.10
2 วัน	9	25.00
3 วัน	10	27.80
4 วัน	12	33.30
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	1	2.80
8. ถ้ามีการจัดอบรมนักเรียนคิดว่าการอบรมควรเป็น		
เข้มข้นมีการฝึกปฏิบัติตลอดการฝึกอบรม	27	75.00
มีกิจกรรมที่หลากหลาย	5	13.89
มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	4	11.11
อื่น ๆ ระบุ	-	-

ตาราง 3 (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
9. ถ้ามีการจัดโครงการฝึกอบรมนักเรียนจะ		
เข้าร่วม	36	100
ไม่เข้าร่วม	-	-

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.60 อายุ ส่วนมาก 10 ปี ร้อยละ 63.90 อาชีพผู้ปกครองนักเรียนส่วนมาก รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 47.22 ด้าน การพักหรืออาศัยส่วนมากนักเรียนอยู่กับบิดา มารดา ร้อยละ 80.60 ด้านการเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนมากเคย ร้อยละ 52.80 ด้านเนื้อหาที่นักเรียนต้องการรับฝึกอบรมส่วนมากเรื่องพิธีกรรมสำหรับ มัคคานายกน้อย ร้อยละ 30.56 ด้านระยะเวลาที่นักเรียนต้องการเข้าร่วมฝึกอบรมส่วนมาก 4 วัน ร้อย ละ 33.30 ด้านรูปแบบการจัดอบรมนักเรียนส่วนมากต้องการเข้มข้นมีการฝึกปฏิบัติตลอดการ ฝึกอบรม ร้อยละ 75.00 ด้านความสนใจในการเข้าร่วมโครงการนักเรียนทั้งหมดสนใจเข้าร่วม ร้อยละ 100

2. ปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นในการฝึกอบรม ตามโครงการฝึกอบรมมัคคานายก น้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตราฐาน ปรากฏดังตาราง 4-7

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับปัญหาของนักเรียนในการ ฝึกอบรม

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. ปัญหาของนักเรียน			
1.1 ความรู้และทักษะการปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นมัคคานายกและ ระเบียบปฏิบัติตามพิธีกรรมของชาวพุทธ	3.53	1.47	มาก
1.2 ความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนตามแนวคำสอนของ พระพุทธศาสนา	3.49	1.52	ปานกลาง
1.3 ความรู้และทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	3.78	1.33	มาก
1.4 ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม	3.28	1.73	ปานกลาง
1.5 ด้านการประพฤติปฏิบัติตนในศีล 5 ได้แก่			
1.5.1 ข้าพเจ้าชอบเล่นกับสัตว์บางครั้งก็แกล้งให้มันโกรธ	4.51	0.72	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1.5.2 ข้าพเจ้าเผลอหยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาตเป็นบางครั้ง	4.72	0.25	มากที่สุด
1.5.3 ข้าพเจ้าเดินผ่านคนหน้าตาดีรู้สึกชื่นชมบางครั้งก็ อิจฉา	4.23	0.91	มาก
1.5.4 ข้าพเจ้าชอบพูดให้เพื่อนหัวเราะด้วยการเล่าเรื่องตลกที่ไม่เหมาะสมด้วยการพูดคำหยาบ	4.77	0.49	มากที่สุด
1.5.5 ข้าพเจ้าเห็นผู้ใหญ่ตีแม่เลี้ยงแล้วคิดว่าแม่เลี้ยงคงอวยผู้ใหญ่จึงตีแม่กัน	4.63	0.61	มากที่สุด
รวม	4.42	0.57	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ปัญหาของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D= 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีปัญหาระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้าพเจ้าชอบพูดให้เพื่อนหัวเราะด้วยการเล่าเรื่องตลกที่ไม่เหมาะสมด้วยการพูดคำหยาบ ($\bar{X} = 4.77$, S.D= 0.49) และข้อที่มีปัญหาลดสุด ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม ($\bar{X} = 3.28$, S.D= 1.73)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับความต้องการความจำเป็นในการฝึกอบรมของนักเรียน

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. เนื้อหารายวิชาตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้	3.72	1.10	มาก
2. เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม	4.08	0.84	มาก
3. การฝึกปฏิบัติตนในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	3.81	0.77	มาก
รวม	3.87	0.69	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ความต้องการความจำเป็นในการฝึกอบรมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D= 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความต้องการความจำเป็นในการฝึกอบรมมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.08$, S.D= 0.84) และข้อที่มีความต้องการความจำเป็นในการฝึกอบรมต่ำสุด ได้แก่ เนื้อหารายวิชาตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.72$, S.D= 1.10)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความต้องการในการใช้เทคนิคฝึกอบรมของนักเรียน

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. บรรยาย	3.53	1.16	มาก
2. การแสดงบทบาทสมมติ	3.56	0.10	มาก
3. การสาธิต	3.69	1.06	มาก
4. วิดีทัศน์ประกอบการบรรยาย	3.72	1.26	มาก
5. ฝึกปฏิบัติให้เห็นจริง	3.83	1.06	มาก
6. การยกตัวอย่างและเปรียบเทียบ	3.53	1.06	มาก
รวม	3.64	0.89	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ความต้องการในการใช้เทคนิคฝึกอบรมของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D= 0.89) โดยข้อที่มีความต้องการในการใช้เทคนิคฝึกอบรมมากที่สุด ได้แก่ ฝึกปฏิบัติให้เห็นจริง ($\bar{X} = 3.83$, S.D= 1.06) และข้อที่มีความต้องใช้ในการใช้เทคนิคฝึกอบรมต่ำสุด ได้แก่ บรรยาย ($\bar{X} = 3.53$, S.D= 1.16)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความต้องการของและการประเมินผลของนักเรียน

การวัดและการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. การทดสอบ	3.83	0.85	มาก
2. การสังเกตพฤติกรรม	3.67	0.89	มาก
3. การสอบถาม	3.33	1.01	ปานกลาง
4. การสัมภาษณ์	3.08	0.91	ปานกลาง
5. ผลจากการฝึกปฏิบัติ	3.94	1.04	มาก
รวม	3.57	0.70	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ความต้องการและการประเมินผลของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D= 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าความต้องการและการประเมินผลสูงสุด ได้แก่ ผลจากการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.94$, S.D= 0.70) และข้อที่มีค่าความต้องการและการประเมินต่ำสุดได้แก่ การสัมภาษณ์ ($\bar{X} = 3.08$, S.D= 0.91)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) ผลการพัฒนาหลักสูตร

ผลพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 คือการศึกษาข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มัคทายกและศาสนพิธี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อย เจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นหลักสูตรฝึกอบรม และดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรฉบับร่างซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 ความนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน โดยรายละเอียดมีดังนี้

1.1.1 ความนำ ผู้วิจัยนำขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาถึงความเหมาะสมภาพปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายก

1.1.2 หลักการ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดหลักการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย โดยหลักการของหลักสูตรประกอบไปด้วย 1) เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้นำทางศาสนา ช่วยอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีทางบุญของชาวพุทธให้คงอยู่คู่สังคมไทย 2) เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพุทธได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติคุณธรรมด้านการประพฤติปฏิบัติตนในหน้าที่ที่เป็นชาวพุทธ 3) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพของตน

1.1.3 จุดมุ่งหมาย เป็นขั้นตอนที่กำหนดทิศทางของหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อยสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมดังนี้ 1) เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นผู้นำทางศาสนพิธี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสืบสานวัฒนธรรมประเพณีพิธีทางบุญให้สืบต่อไปจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง 2) เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพิธีกรรมทางศาสนาและหลักปฏิบัติการทำบุญในพระพุทธศาสนา 3) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรมในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เกี่ยวกับเรื่องการเป็นมัคทายก

1.1.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้เข้ารับฝึกอบรมเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4, ป. 5, ป. 6) โดยผู้เข้าฝึกอบรมสุ่มแบบสมัครใจ (voluntary sampling) มาจากโรงเรียนในเขตอำเภอหนองแขง จำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 36 คน ประกอบไปด้วย โรงเรียนวัดหนองทางบุญ โรงเรียนวัดไถ่เสา(พันธ์พิทยาการ) โรงเรียนวัดหนองสีดา โรงเรียนวัดหนองกบ (ไทยกล้าประชานุกูล) โรงเรียนอนุบาลหนองแขงศิลาจารีย์ โรงเรียนวัดหนองกิมม้า โรงเรียนวัดหนองกะชาตุ โรงเรียนวัดหนองหัวโพ โรงเรียนวัดหนองสองห้อง โรงเรียนวัดอยู่ตะเภา โรงเรียนวัดบ้านใหม่ โรงเรียนวัดเขาดิน

1.1.5 ระยะเวลาในการฝึกอบรม ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งหมด 4 วัน วันละ 5 ชั่วโมง 30 นาที รวม 22 ชั่วโมง

1.1.6 เนื้อหาสาระ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรประกอบไปด้วย ประวัติความเป็นมาของมัคทายก บทบาทหน้าที่ของมัคทายก พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย

1.1.7 กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นรูปแบบในการฝึกอบรมนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย บรรยาย อภิปรายซักถาม การสาธิต บทบาทสมมติ ฝึกปฏิบัติจริง

1.1.8 สื่อการเรียนการสอน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำสื่อการเรียนการสอนประกอบไปด้วย เอกสารประกอบการฝึกอบรม โปรเจคเตอร์/จอฉาย คอมพิวเตอร์ (โน้ตบุค), VCD- DVD Power Point อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรมมัคทายกน้อย เช่น พระพุทธรูป โต๊ะหมู่อาหาร พรม อาสนะ ฯลฯ

1.1.9 การวัดผลประเมินผล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดผลประเมินผล 4 ระยะ คือ การประเมินผลก่อนฝึกอบรม การประเมินผลระหว่างฝึกอบรม การประเมินผลหลังฝึกอบรม และการประเมินผลหลังฝึกอบรม 1 เดือน ดังมีรายละเอียดดังนี้ 1) ประเมินผลก่อนฝึกอบรม โดยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (pre-test), วัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย 2) ประเมินผลระหว่างฝึกอบรม โดยสังเกตพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรม, สังเกตพฤติกรรมความเป็นมัคทายกน้อย 3) ประเมินผลหลังจากฝึกอบรม โดยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (post-test) วัดเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย วัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย ประเมินโครงการฝึกอบรมมัคทายกน้อย 4) ประเมินผลหลังฝึกฝึกอบรม 1 เดือน โดยวัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย

1.1.10 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมมีทั้งหมด 6 แผน รวม 4 วัน 22 ชั่วโมง โดยรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วย

1.1.10.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 วันแรกที่เรพบกัน เป็นการให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมได้รู้จักขั้นตอนการปฏิบัติตนเมื่อเข้าร่วมโครงการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าฝึกอบรม วิทยากรตลอดระยะเวลา 4 วัน

1.1.10.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ย้อนรอยมัคทายก เป็นการให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ของมัคทายกน้อย โดยศึกษากรณีตัวอย่างของมัคทายกน้อย ปลูกฝังให้ตระหนักที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประจำท้องถิ่นของนักเรียนโดยการประยุกต์แนวคิดไปสู่การปฏิบัติตามที่นักเรียนได้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นการยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนในโอกาสต่อไป

1.1.10.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย (การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ, การถวายทานในวันพระ) เป็นการฝึกหัดให้นักเรียนได้เข้าใจหลักพิธีกรรมแท้จริงนักเรียนต้องทราบความหมายของพิธีกรรม ความสำคัญ ประโยชน์ การแสดงตน

เป็นพุทธมามกะและการถวายทานในวันพระจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่ต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง

1.1.10.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย (การจัดโต๊ะหมู่, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา) เป็นการฝึกให้นักเรียนได้จัดโต๊ะหมู่และเรียนรู้หลักปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการนำพาคนรอบข้างปฏิบัติและแนะนำหลักปฏิบัติเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.1.10.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย เป็นการปลูกฝังคุณธรรมสำหรับนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นมัคทายกน้อยให้เห็นความสำคัญของหลักความเป็นผู้นำโดยยึดหลักครองคน ครองตน ครองงาน เช่นเดียวกับมัคทายกน้อยต้องรู้จักหลักคุณธรรมพื้นฐานคือ คีล 5 เสียก่อนอันเป็นหลักคุณธรรมพื้นฐานของการเป็นผู้นำ

1.1.10.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ลาก่อนนะคนดี หลังจากให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมจนกระทั่งถึงวันสุดท้ายเป็นการสรุปภาพรวมของโครงการตั้งแต่วันแรกถึงวันสุดท้ายทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากนั้นพระอาจารย์วิทยากรแต่ละกลุ่มกล่าวธรรมะและแนวคิดในการนำเอาประโยชน์จากโครงการนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ต่อจากนั้นนักเรียนทุกคนเข้าสู่พิธีปิด

2. ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง โดยนำหลักสูตรฉบับร่างมาตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้โดยนำหลักสูตรฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเป็นคนประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตร จากนั้นนำหลักสูตรมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ประเด็นพิจารณา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	ความหมาย
1. สาระสำคัญ							
1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.3 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การฝึกอบรม							
2.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	ความหมาย
2.2 ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. เนื้อหา							
3.1 เหมาะสมกับเวลา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.2 มีความยากง่ายพอเหมาะ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.3 น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อผู้เข้า ฝึกอบรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. กิจกรรมและวิธีดำเนินการ							
4.1 สร้างความแปลกใหม่ให้กับผู้อบรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การฝึกอบรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.3 สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.4 กระบวนการจัดกิจกรรมเป็นไป ตามลำดับขั้นตอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.5 เหมาะสมกับเวลาที่จัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.6 ผู้เข้าฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้/อุปกรณ์							
5.1 สอดคล้องกับสาระกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.2 สื่อความหมายได้ชัดเจนและ เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. การวัดผลประเมินผล							
6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การฝึกอบรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.2 วัดได้ครอบคลุมสาระเนื้อหาของ กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 8 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องในการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่าทุกประเด็นของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ดังนั้นหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยได้ทดลองกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 295 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 36 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสมัครใจ (voluntary sampling) ได้ดำเนินการฝึกอบรมในระหว่างวันที่ 25-26-27-28 กุมภาพันธ์ 2552 ตรงกับวัน พุทธ พุธ ศุกร์ เสาร์ รวม 4 วัน ณ วัดหนองกบ บ้านหนองกบ ตำบลหนองกบ อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ร่วมกันดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดตลอดระยะเวลาใช้หลักสูตร โดยได้ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม ในขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) ผลการทดลองใช้หลักสูตร สรุปผลการทดลองใช้หลักสูตรดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการทดลองใช้หลักสูตร หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรฉบับทดลองใช้ และกำหนดวันที่จะดำเนินการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ได้เตรียมการฝึกอบรมดังนี้

1.1 การนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี เพื่อขออนุญาตดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร

1.2 นำหนังสือที่คณะครุศาสตร์ออกให้แจ้งแก่กลุ่มโรงเรียนตัวอย่างที่เกี่ยวข้องในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมให้รับทราบ นัดประชุมคณะวิทยากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบนโยบายการดำเนินงาน

1.3 เตรียมสถานที่ เอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรม โดยเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมแบ่งออกเป็น แผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับมัคทายกน้อย แบบวัดพฤติกรรมความเป็นมัคทายก แบบสังเกตพฤติกรรมในระหว่าง แบบวัดเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย แบบวัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย แบบประเมินโครงการ เกียรติบัตรสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมและพระวิทยากร ผู้ผ่านการอบรมทั้งหมด

2. การทดลองใช้หลักสูตร ฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ที่เข้ารับการฝึกอบรมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 295 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 36 คน ได้จากการสุ่มแบบสมัครใจ (voluntary sampling) ได้ดำเนินการฝึกอบรมในระหว่างวันที่ 25-28 กุมภาพันธ์ 2552 รวม 4 วัน โดยมีรายละเอียดตามแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 วันแรกที่เราพบกัน (พิธีเปิด/มอบตัวเป็นศิษย์/แนะนำวิทยากร) ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 30 นาที โดยเนื้อหาประกอบไปด้วย โครงการฝึกอบรมมัคทายกน้อย การเข้าสู่พิธีการต่าง ๆ ของโครงการฝึกอบรม กฎระเบียบ กติกา ในการฝึกอบรม 4 วัน การมอบตัวเป็นศิษย์ แนะนำวิทยากร กระบวนการจัดกิจกรรมประกอบไปด้วยการบรรยาย สาธิตและฝึกปฏิบัติจริงจากการสังเกตพฤติกรรมโดยภาพรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์การฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ย้อนรอยมัคณายน้อย ใช้เวลา 2 ชั่วโมง เนื้อหาประกอบไปด้วย ประวัติความเป็นมาและความหมายของมัคณายน้อย บทบาทหน้าที่ของมัคณายน้อย มัคณายน้อยในโรงเรียน ประโยชน์การเป็นมัคณายน้อย กระบวนการดำเนินกิจกรรมประกอบไปด้วยการรับฟังบรรยายพิเศษเรื่องย้อนรอยมัคณายน้อยจากพระวิทยากร (พระวิริยะ คำคุณ) จากนั้นนักเรียนเข้ากลุ่มกับพี่เลี้ยงประจำกลุ่มฝึกปฏิบัติจริง จากการสังเกตพฤติกรรมโดยภาพรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์ของการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พิธีกรรมสำหรับมัคณายน้อย (การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ, การถวายทานในวันพระ) ใช้เวลา 5 ชั่วโมง 30 นาที โดยเนื้อหาประกอบไปด้วย ความหมายของพิธีกรรม จุดมุ่งหมายของพิธีกรรม ประโยชน์ของพิธีกรรม การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ การถวายทานในวันพระ กระบวนการดำเนินกิจกรรมประกอบไปด้วยการรับฟังการบรรยาย พิธี และฝึกปฏิบัติจริง พระวิทยากรประกอบไปด้วย พระวีรชัย จันทโชโต พระฉลอง ปรีปฎนโณ และ นายสมคิด สร้อยฟ้า จากการสังเกตพฤติกรรมโดยภาพรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์การฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 พิธีกรรมสำหรับมัคณายน้อย (การจัดโต๊ะหมู่, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา) ใช้เวลา 5 ชั่วโมง 30 นาที โดยเนื้อหาประกอบไปด้วย การจัดโต๊ะหมู่ ความหมายของการจัดโต๊ะหมู่ ประเภทของโต๊ะหมู่ การจัดโต๊ะหมู่แต่ละประเภท (หมู่ 4, หมู่ 5, หมู่ 7, หมู่ 9) และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย ความหมายของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันอัญมัญบูชา กระบวนการดำเนินกิจกรรมประกอบไปด้วยการรับฟังการบรรยายพิเศษและการฝึกปฏิบัติจริง พระวิทยากรประกอบไปด้วย พระมหาสมชาย เฝี้ยผาบ และพระสมโภชน์ โชติวิโร จากการสังเกตพฤติกรรมโดยภาพรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์ของการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 คุณธรรมสำหรับมัคณายน้อย ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 30 นาที เนื้อหาประกอบไปด้วย ความหมายของคุณธรรม คีล 5 กับการเป็นมัคณายน้อย ความหมายของคีล 5 ความสำคัญและประโยชน์ของคีล 5 การประยุกต์ใช้คีล 5 ในชีวิตประจำวัน กระบวนการจัดกิจกรรมประกอบไปด้วยการรับฟังการบรรยายพิเศษและการฝึกปฏิบัติจริง พระวิทยากรคือ พระรชต มาตรสอน จากการสังเกตพฤติกรรมโดยภาพรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์ของการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ลาก่อนนะคนดี (ธรรมะจากพระอาจารย์/พิธีปิด) ใช้เวลา 2 ชั่วโมง เนื้อหาประกอบไปด้วย สรุปภาพกิจกรรม ธรรมะจากพระอาจารย์ และพิธีปิด จากการสังเกตพฤติกรรมโดยภาพรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 พบว่า นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามจุดประสงค์การฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

1. ผลการประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง 36 คน เพื่อเป็นการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีการประเมินดังนี้

1. การประเมินผลก่อนใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับมัคทายกน้อย (pre-test) แบบวัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย

2. การประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตร โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อย แบบสังเกตพฤติกรรมในระหว่างฝึกอบรม

3. การประเมินผลหลังใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับมัคทายกน้อย (post-test) แบบวัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย แบบวัดเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย แบบประเมินโครงการฝึกอบรมมัคทายกน้อย

4. ประเมินหลังฝึกอบรม 1 เดือน โดยใช้แบบวัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย นำเสนอผลการประเมิน 4 ระยะ ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนใช้หลักสูตร นำผลการประเมินทั้งสองมาเปรียบเทียบกันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งปรากฏผล ดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

ความรู้เกี่ยวกับมัคทายก น้อย	n	$\bar{X}$	S.D	t-test	P-value
ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม	36	12.03	3.45	15.80	0.00*
หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม	36	19.31	3.57		

*P-Value <.05

จากตาราง 9 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย ก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม
มัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย	n	$\bar{X}$	S.D	t-test	P-value
ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม	36	2.91	0.69	4.75	0.00*
หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม	36	3.38	0.35		

*P-Value <.05

จากตาราง 10 คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย

การประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตรฝึกอบรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 2 ประเมินผลพฤติกรรมความเป็นมัคทายกน้อย

2.1 การประเมินผลระหว่างใช้หลักสูตรฝึกอบรมตามแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการประเมินพฤติกรรมในระหว่างฝึกอบรม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ระหว่างฝึกอบรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ประกอบด้วยการวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ซึ่งแต่ละรายการจะประเมินวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเทียบคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วแปลความหมายว่าอยู่ในระดับใด ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำเสนอข้อมูลแบบตาราง ซึ่งปรากฏตามตาราง 11-16

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความของพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรมตาม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 วันแรกที่เราพบกัน(พิธีเปิด/มอบตัวเป็นศิษย์/แนะนำวิทยากร)
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. สนใจในการเข้าร่วมโครงการ	4.00	0.00	มากที่สุด
2. ปฏิบัติตามกฎระเบียบการเข้าร่วมโครงการ	3.50	0.51	มาก
3. มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.25	1.11	มาก
4. กระบวนการทำงานกลุ่ม	3.24	0.51	มาก
5. ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย	3.25	0.90	มาก
6. ความสามารถในการนำเสนองาน	3.75	0.84	มากที่สุด
รวม	3.33	0.43	มาก

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรีมีพฤติกรรมระหว่างฝึกรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สนใจเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ กระบวนการทำงานกลุ่ม ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.51)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรความของพฤติกรรมระหว่างฝึกรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ย้อนรอยมัคทายกน้อย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.50	0.51	มาก
2. สนใจในการรับฟังการบรรยาย	3.00	0.72	มาก
3. พูดยุติตอบ/ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยากร	3.51	0.39	มากที่สุด
4. มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.25	0.44	มาก
5. ความสามารถในการนำเสนองาน	3.50	0.51	มาก
6. ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย	3.50	0.51	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่ม	3.23	0.41	มาก
รวม	3.40	0.30	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี มีพฤติกรรมระหว่างฝึกรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ พูดยุติตอบ/ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยากร ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.39) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ กระบวนการทำงานกลุ่ม ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.41)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรความของพฤติกรรมระหว่างฝึกรวมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย (การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ, การถวายทานในวันพระ) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.26	0.47	มาก
2. สนใจในการรับฟังการบรรยาย	3.00	0.72	มาก
3. ขั้นตอนการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	3.25	0.44	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	
4. ขั้นตอนการถวายทานในวันพระ	3.50	0.51	มาก
5. พูดยุติตอบ/ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยากร	3.00	0.72	มาก
6. ความสามารถในการนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย	3.25	0.84	มาก
7. ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย	2.97	1.19	มาก
8. กระบวนการทำงานกลุ่ม	3.25	0.84	มาก
รวม	3.19	0.54	มาก

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรีมีพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ขั้นตอนการถวายทานในวันพระ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.51) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 1.19)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความของพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย (การจัดโต๊ะหมู่, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	3.66	0.50	มากที่สุด
2. สนใจในการรับฟังการบรรยาย	2.97	1.19	มาก
3. การจัดโต๊ะหมู่ 4	4.00	0.00	มากที่สุด
4. การจัดโต๊ะหมู่ 5	4.00	0.00	มากที่สุด
5. การจัดโต๊ะหมู่ 7	4.00	0.00	มากที่สุด
6. การจัดโต๊ะหมู่ 9	4.00	0.00	มากที่สุด
7. ความสนใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา(การเวียนเทียน)	4.00	0.00	มากที่สุด
8. กระบวนการทำงานกลุ่ม	3.52	0.51	มากที่สุด
9. พูดยุติตอบ/ตอบคำถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยากร	3.70	0.45	มากที่สุด
10. ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย	3.76	0.44	มากที่สุด
11. ความสามารถในการนำเสนองาน	3.86	0.35	มากที่สุด
รวม	3.90	0.30	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี มีพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การจัดโต๊ะหมู่ 4 การจัดโต๊ะหมู่ 5 การจัดโต๊ะหมู่ 7 การจัดโต๊ะหมู่ 9 และความสนใจในการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา (การเวียนเทียน) ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ สนใจในการรับฟังการบรรยาย ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 1.19)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความของพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
2. สนใจในการรับฟังการบรรยาย	3.41	0.50	มาก
3. ตอบคำถาม/พูดโต้ตอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระวิทยากร	4.00	0.00	มากที่สุด
4. ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	4.00	0.00	มากที่สุด
5. กระบวนการทำงานกลุ่ม	3.25	0.84	มาก
6. ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย	4.00	0.00	มากที่สุด
7. ความสามารถในการนำเสนองาน	4.00	0.00	มากที่สุด
รวม	3.87	0.34	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี มีพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรมโดย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ตอบคำถาม/พูดโต้ตอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระวิทยากร ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความสมบูรณ์ของงานที่ได้รับมอบหมาย และความสามารถในการนำเสนองาน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ กระบวนการทำงานกลุ่ม ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.84)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความของพฤติกรรมระหว่างฝึกอบรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ลาก่อนนะคนดี (ธรรมะจากพระอาจารย์/พิธีปิด) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

รายการสังเกต	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
2. ความสนใจในการซักซ้อมเข้าสู่พิธีปิด	4.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการ	วันที่ 1		วันที่ 2		วันที่ 3		วันที่ 4	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
7.1 การเตรียมภัตตาหารถวาย พระสงฆ์	2.11	0.71	2.44	0.55	3.33	0.48	3.22	0.54
7.2 จังหวะ ทำนอง ความชัดเจน ของการกล่าวคำถวายภัตตาหาร	2.11	0.57	2.53	0.51	3.25	0.44	3.64	0.49
7.3 การเปล่งเสียงหนักเบา สูง ต่ำ	2.64	0.56	2.47	0.51	3.36	0.49	3.25	0.50
7.4 ความพร้อมเพียงของการ กล่าวคำถวายภัตตาหาร	2.36	0.49	2.47	0.51	3.36	0.49	4.00	0.00
7.5 การประเคนภัตตาหารถวาย พระสงฆ์	2.36	0.49	2.78	0.48	3.28	0.45	3.75	0.44
7.6 การขอเศษอาหารที่เหลือจาก พระสงฆ์	1.61	0.49	2.78	0.48	3.33	0.48	3.75	0.44
8. ความถูกต้องของการกรวดน้ำ								
8.1 การเตรียมอุปกรณ์กรวดน้ำ	2.08	0.37	2.44	0.55	3.36	0.64	3.61	0.49
8.2 การปฏิบัติตามขั้นตอนกรวดน้ำ	1.97	0.71	2.53	0.51	3.25	0.44	4.00	0.00
9. ความเข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ ของมัคทายกน้อยได้	2.06	0.53	2.78	0.48	3.33	0.48	4.00	0.00
รวม	2.18	0.17	2.58	0.18	3.34	0.17	3.69	0.16
แปลความ	ปฏิบัติได้ ถูกต้องปาน กลาง		ปฏิบัติได้ ถูกต้องมาก		ปฏิบัติได้ ถูกต้องมาก		ปฏิบัติได้ ถูกต้องมาก ที่สุด	

จากตาราง 17 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี มีพฤติกรรม
การเป็นมัคทายกน้อย ในแต่ละวัน อยู่ในระดับปฏิบัติได้ถูกต้องมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการ
ประเมิน พบว่า พฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อยระหว่างการฝึกอบรม วันที่ 1 โดยภาพรวมมี
พฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อยในระดับปฏิบัติได้ถูกต้องปานกลาง วันที่ 2 และ วันที่ 3 โดย
ภาพรวมมีพฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อยในระดับปฏิบัติได้ถูกต้องมาก และวันที่ 4 โดยภาพรวมมี
พฤติกรรมการเป็นมัคทายกน้อยในระดับปฏิบัติได้ถูกต้องมากที่สุด

3. การประเมินผลหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย

การประเมินผลหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดเจตคติ
ต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย วัดคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อยหลัง 1 เดือน ประเมินโครงการ

ฝึกอบรมมัคทายกน้อย โดยประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง 36 คน ที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ปรากฏดังตาราง 18-20

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความระดับเจตคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. ข้าพเจ้ามาเข้าอบรมเพราะถูกบังคับ	1.89	1.17	ไม่เห็นด้วย
2. อยากให้แต่ละกิจกรรมหมดเวลาเร็ว ๆ	1.81	0.99	ไม่เห็นด้วย
3. เรื่องราวในหลักสูตรไม่น่าสนใจเลย	2.00	1.43	ไม่เห็นด้วย
4. กิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลายรูปแบบน่าสนใจ	4.22	0.99	เห็นด้วยมาก
5. เข้ารับอบรมแล้วรู้สึกว่ามีความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธี หลักปฏิบัติในวันพระและวันสำคัญต่าง ๆ	4.50	0.61	เห็นด้วยมาก
6. เข้าอบรมแล้วรู้สึกเข้าใจถึงคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย	3.94	1.22	เห็นด้วยมาก
7. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่มีโอกาสเข้ารับการอบรม	4.14	1.02	เห็นด้วยมาก
8. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจเมื่อต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละฐานฝึกอบรม	2.75	1.48	ไม่แน่ใจ
9. หลังเข้าอบรมแล้วข้าพเจ้าจะนำสิ่งที่ได้ไปเผยแพร่	3.86	1.22	เห็นด้วยมาก
10. ข้าพเจ้าสามารถนำหลักคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อยไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.28	0.85	เห็นด้วยมาก
11. เมื่อโรงเรียนหรือชุมชนต้องการคนนำพาประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนาข้าพเจ้าสามารถทำได้	4.17	0.88	เห็นด้วยมาก
12. ข้าพเจ้าได้ประโยชน์จากการอบรมครั้งนี้มาก	4.44	0.81	เห็นด้วยมาก
13. เป็นหลักสูตรที่สามารถแนะนำการเป็นมัคทายกน้อยได้	4.25	0.77	เห็นด้วยมาก
14. เป็นการจัดอบรมที่สั้นเปลือง	1.97	1.28	ไม่เห็นด้วย
15. เป็นกิจกรรมแปลกใหม่สนุกสนาน	4.14	1.10	เห็นด้วยมาก
16. เป็นหลักสูตรที่ให้ความรู้ สนุกสนาน ผ่อนคลาย ไม่กดดัน	4.31	0.62	เห็นด้วยมาก
17. อยากเข้าร่วมหลักสูตรแบบนี้อีก	4.08	0.97	เห็นด้วยมาก
18. เข้าอบรมครั้งนี้รู้สึกเสียเวลาในการเรียน	1.91	1.16	ไม่เห็นด้วย
19. เป็นหลักสูตรที่ควรจัดเข้าในโรงเรียนโดยเฉพาะในทุก ๆ วันพระ	3.53	1.34	เห็นด้วยมาก
20. เป็นหลักสูตรที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นแก่เยาวชน	4.19	0.75	เห็นด้วยมาก
21. หลักสูตรนี้ควรนำเผยแพร่ในโรงเรียนต่าง ๆ ให้เข้าฝึกปฏิบัติ	4.42	0.69	เห็นด้วยมาก
รวม	3.52	0.36	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 18 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี มีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ เข้ารับอบรมแล้วรู้สึกว่ามีความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธี หลักปฏิบัติตนในวันพระและวันสำคัญต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.61) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ อยากรู้แต่ละกิจกรรมหมดเวลาเร็ว ๆ ($\bar{X} = 1.81$, S.D = 0.99)

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความ ระดับความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ต่อโครงการฝึกอบรมมัคทายกน้อย

รายการ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ
1. ความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	4.64	0.59	เห็นด้วยมากที่สุด
2. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ได้	4.11	0.71	เห็นด้วยมาก
3. ความพึงพอใจของท่านต่อวิทยากร/เรื่อง...			
- วันแรกที่เราพบกัน	4.31	0.86	เห็นด้วยมาก
- ย้อนรอยมัคทายก	3.94	1.09	เห็นด้วยมาก
- พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย (การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ, การถวายทานในวันพระ)	3.92	1.08	เห็นด้วยมาก
- พิธีกรรมสำหรับมัคทายกน้อย (การจัดโต๊ะหมู่, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา)	4.42	0.65	เห็นด้วยมาก
- คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย	4.28	0.91	เห็นด้วยมาก
- ลาก่อนนะคนดี	4.22	0.76	เห็นด้วยมาก
4. ช่วงระยะเวลาที่จัดอบรมเหมาะสม	3.89	0.98	เห็นด้วยมาก
5. เอกสาร/สื่อประกอบการอบรม เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เข้าอบรม	4.33	0.68	เห็นด้วยมาก
6. การดำเนินการ เช่น การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน การอำนวยความสะดวก ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจได้ง่าย	4.28	0.66	เห็นด้วยมาก
7. โสตทัศนูปกรณ์ทันสมัย	4.06	0.89	เห็นด้วยมาก
8. อาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม	3.69	1.04	เห็นด้วยมาก
9. บรรยากาศในการจัดอบรมเป็นกันเอง	4.33	1.15	เห็นด้วยมาก
10. สถานที่จัดฝึกอบรมสะดวกสบาย	4.31	0.92	เห็นด้วยมาก
11. ประเมินผลการจัดอบรมในภาพรวม	4.58	0.55	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.21	0.48	เห็นด้วยมาก

จากตาราง 19 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อโครงการฝึกอบรมมัคทายกน้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อการประเมิน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 4.64$, S.D = 0.59) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X} = 3.69$, S.D = 1.04)

ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อโครงการฝึกอบรมมัคทายกน้อย จากการออกแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพอใจในการฝึกอบรมเนื่องจากเป็นเป็นหลักสูตรฝึกอบรมสนุกสนาน และช่วยสอนให้นักเรียนเข้าใจหลักการทำบุญและวิธีการปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการทำบุญ และยังช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ในการจัดการฝึกอบรมครั้งต่อไปควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัด และควรเพิ่มช่วงเวลาในกิจกรรมแต่ละอย่างให้เหมาะสม

4. การประเมินผลหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมหลักสูตรมัคทายกน้อย 1 เดือน

ผู้วิจัยได้ติดตามผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อยหลังสิ้นสุดการฝึกอบรม 1 เดือน โดยประเมินคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552 หลังจากการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผลการประเมินนำเสนอปรากฏดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบคุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อยหลังการฝึกอบรม 1 เดือน กับระหว่างหลังการฝึกอบรมสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย	n	$\bar{X}$	S.D	t-test	P-value
ระหว่างหลังการฝึกอบรม	36	3.38	0.35	0.27	0.39
หลังการฝึกอบรม 1 เดือน	36	3.40	0.30		

จากตาราง 20 พบว่า คุณธรรมสำหรับมัคทายกน้อย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี หลังการฝึกอบรม 1 เดือน กับระหว่างหลังการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

2. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

ภายหลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้พบข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร ในด้านของเวลาของการฝึกอบรมว่า

ควรมีเวลาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการทำกิจส่วนตัวให้มากกว่านี้ ผู้วิจัยจึงปรับเวลาดลดลงทุกแผน แผนละ 15 นาที และได้ทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมมัคทายกน้อย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ฉบับสมบูรณ์ เพื่อผู้นำไปใช้ได้ปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อไป